

ANTANAS ANDRIJAUSKAS

Lietuvos kultūros tyrimų institutas

VYTAUTO KASIULIO EGZOTIŠKŲ SPALVŲ MAGIJOS SKLAIDA PARYŽIAUS MOKYKLOS APLINKOJE

The Dispersion of Kasiulis's Magical Colors
in the Entourage of Paris School

SUMMARY

The article analyzes the paintings of Vytautas Kasiulis (1915?–1995), one of the most exotic Lithuanian artists in the entourage of Paris artistic society. Neglecting majority of his creative activities it focuses on the stylistic development of his oil and pastel painting. The sources of his creativity and relations with the celebrities of modern art (Monet, Gauguin, Matisse, Dufy, Rouault, Soutine) as well as orientalist tendencies are considered. The main attention is paid to the peculiarity of Kasiulis's art phenomenon, creative character, and the development of painting style. The main stages of painter's creative evolution are analyzed in more details; for each stage has its own stylistic character, favorite plots, motives, personages, and the means of artistic expression. Special attention is paid to explication of painter's color concept as well as poetic and metaphoric thinking. Along with L. Segal and P. Rimša, Kasiulis is regarded as a Lithuanian emigration painter of the 20th century who developed the tendencies of exoticism.

SANTRAUKA

Straipsnis skirtas vieno egzotiškiausių Paryžiaus meninėje aplinkoje iškilusių Lietuvos dailininkų Vytauto Kasiulio (1915?–1995) kūrybos analizei. Čia sąmoningai atsiribojant nuo daugybės kitų šio dailininko kūrybinės veiklos sričių, daugiausia dėmesio skiriama aliejinės tapybos ir pastelės stilistinei raidai. Gvildinamos dailininko kūrybos ištakos, sąlyčiai su didžiaisiais moderniojo meno (Monet, Gauguin, Matisse, Dufy, Rouault, Soutine) meistras, orientalizmo tendencijos. Aptariamas V. Kasiulio dailės fenomeno savitumas, jo kūrybą veikęs charakteris ir tapybinio stiliaus sklaidos ypatumai. Detaliai analizuojami pagrindiniai tapytojo kūrybinės evoliucijos tarpsniai, išryškinami kiekvieno jų būdingiausi stilistiniai bruožai, pamėgti kūrybos

RAKTAŽODŽIAI: Kasiulis, Lietuvos išeivijos dailė, Paryžiaus mokykla, egzotizmas dailėje, orientalizmas.

KEY WORDS: Kasiulis, the fine arts of Lithuanian emigration, Paris school, exoticism in the fine arts, orientalism.

siužetai, motyvai, personažai ir meninės raiškos priemonės. Itin stengiamasi išryškinti dailininko spalvos sampratą, poetinio ir metaforinio mąstymo bruožus. Kasiulis vertinamas kaip greta L. Segalo ir P. Rimšos stipriausiai išėivijoje egzotizmo tendencijas plėtojęs iš Lietuvos kilęs XX a. tapybos meistras.

V. KASIULIO FENOMENO SAVITUMAS

Vytautas Kasiulis (1915?–1995) yra neįprasta egzotiška mūsų XX a. dailės figūra, kurios meninio stiliaus savitumas išsiskleidė išėivijoje po Antrojo pasaulinio karo paryžietiškoje meninėje aplinkoje. Tai plačių kūrybinių interesų dailininkas, kuris tapė aliejumi, guašu, tempera, liejo akvareles, piešė pasteles, kūrė vitražų projektus, litografijas, scenografijas, iliustravo knygas, reiškėsi kinematografo (1954 m. apipavidalino prancūzų kino filmą „Dvigubas gyvenimas“) ir kitose kūrybinės veiklos srityse¹. Tačiau pagrindinė jo kūrybinės raiškos sritis buvo tapyba. Šiame tekste sąmoningai aptarsime būtent jos stilistinę evoliuciją, egzotiškas temas, motyvus, spalvinius sprendimus bei personažus.

Šio dar prieš ketvirtį amžiaus pradėto rašyti Lietuvos dailės istorijai skirtos dalies teksto tikslas – ne tik iš didesnės istorinės distancijos po dailininko Išėjimo pažvelgti į jo kūrybinį palikimą, tačiau ir polemizuoti su pastaraisiais metais po jo vardu pavadinto muziejaus įkūrimo Vilniuje pasklidusiais paskirais perdėm šališkais ir tendencingais jo kūrybinio palikimo vertinimais. Dailininkas tikrai nebuvo toks nereikšmingas, kaip tai teigia, pasitelkę kelis efektingai skambančius kategoriškus argumentus, kai kurie ambicingi dabartiniai mūsų dailės kritikai. Ko gero, priešingai – tai sudėtingas, sunkiai telpantis į įprastines dailėtyros schemas kūrėjas, kuris nuėjo vingiuotą skry-

džių ir nuopuolių išvagotą kūrybinį kelią. Jo pabaigoje iš tikrųjų, kaip dažnai būna meno pasaulyje, blėstant kūrybinei energijai, buvo kalkuliuojami praeities laimėjimai. Tačiau tai nesumenkina Kasiulio neabejotinų nuopelnų dailei, kadangi savo kūrybinės galios pakilimo metu šeštajame ir septintajame dešimtmečiais sukūrė daug vertingų darbų (deja, dauguma jų atsidūrė ne Lietuvoje, o pasklido pasaulio platybėse), kurie savo meniniu lygiu nenusileidžia daugeliui į modernistinio meno istoriją įėjusių kūrėjų.

Po ryškių Kasiulio spalvų, nerūpestingai naivių ir egzotiškų meninių vaizdinių, neįprastų teatralizuotų siužetų, motyvų ir personažų skraiste glūdi sudėtingas, daugybės dramatiškų sukrėtimų, ieškojimų ir atradimų kupinas kūrybos kelias, atvedęs dailininką į savito vaizduotės pasaulio sukūrimą. Dailininko išėivijoje negrįžtamas perėjimas nuo realizmo į impresionizmo, P. Gaugino egzotizmo ir modernistinio meno atvertas saviraiškos erdves turi vidinę logiką. Imlus išorinėms įtakoms Kasiulis pakliūva į talentų prisodrintą Paryžiaus mokyklos erdvę, kai meno vertintojų akys nuo niūrios pokario kasdienybės kreipia žvilgsnius į džiaugsmingą būties pilnatvę ir saulėtas nuotakas aukštinančius kūrinius. Pajutęs laiko poreikius, dailininkas jautriai reaguoja į to meto estetinių pokyčių kaitą ir lanksčiai prisitaiko prie naujų estetinių idealų. Tačiau greta optimistinės pasaulio vizijos,

aukštinančios skaidrius žmogiškos būties aspektus, jo kūrinuose regime ir tragiškojo modernizmo atstovų disharmonijos, sąmonės skilimo (Ch. Soutine), taip pat bėgimo nuo niūrios tikrovės į religijos plotmę (G. Rouault) įtakos pėdsakų.

Tai, kad Kasiulis yra pagarbos vertas didžiųjų modernistinio meno meistrų nubrėžtų kelių tęsėjas, liudija jo pirmtakų atradimų, temų, motyvų, personažų, įvairių meninės raiškos priemonių perteiki-

mas savitu kasiulišku stiliumi, kuris tapo jo meninių vaizdinių sistemos styguojančia šerdimi. Jis greitai pripažįstamas Parvyžiuje ne tik todėl, kad netikėtai laimingai susiklosto įvairios aplinkybės. Toks aiškėjimas yra perdėm primityvus. Tikroji ir svarbiausia jo sėkmės ir pripažinimo Parvyžiuje priežastis ta, kad daug ir atkakliai dirbdamas, dailininkas kryptingai juda užsibrėžtu keliu ir nuosekliai plečia savo meninės raiškos galimybių skalę.

BIOGRAFINIAI MOTYVAI

Dailininko kūrybai skirtuose tekstuose, amžininkų liudijimuose yra mistifikacijų ir realaus gyvenimo faktų pagražinimų, į kuriuos būtina kritiškai žvelgti ir tikrinti remiantis įvairiais šaltiniais². Nuo vaikystės Vytautą supa įvairūs dailės pasaulio rekvizitai. Paveldėjęs iš tėvo bažnytinių reikmenų meistro ir tapytojo gabumus, Kasiulis nuo ankstyvos vaikystės šliejasi prie tėvo darbo instrumentų ir visomis įmanomomis priemonėmis piešia. Atsiminimuose dailininkas prisipažįsta, kad vaikystėje piešė visur – ant sienų, tvorų, didelių lietuviškų „pečių“, rasotų stiklų ir kiekvieno pasitaikiusio popieriaus ar knygos lapo. Po ankstyvos tėvo mirties 1925 m. dar vaikas būdamas jis gauna pirmuosius paprasčiausių dailės darbų užsakymus ir laimi vaikams skirtus įvairius konkursus.

Nuo 1937 iki 1941 m. Kasiulis mokosi Kauno meno mokykloje. Čia pradeda studijas pas Justiną Vienožinskį, tačiau, jausdamas jo stiprią kontrolę ir norą nuosekliai įdiegti pamatinius moderniosios tapybos principus, vėliau perbėga pas liberalesnę Stasį Ušinską. Šis poelgis vėliau turėjo skausmingų pasekmių jo

kūrybinei evoliucijai, pagrindinių tapybos uždavinių supratimui ir meninio stiliaus raidai. Baigiamasis diplominis Kasiulio darbas buvo pripažintas geriausiu per visą mokyklos istoriją (šis paveikslas ir dabar puošia Kauno muzikinio teatro fojė). Baigęs studijas jau pervadintoje į Kauno taikomios ir dekoratyvinės dailės institutą meno mokykloje, Kasiulis pakviečiamas dėstyti savo *alma mater*, tačiau jo pedagoginė karjera Lietuvoje buvo trumpa – nuo 1941 iki 1944 m. Karo metais jo tapiniai pažymimi valstybine (1942 m.) ir kitomis premijomis. Kauno Vytauto Didžiojo kultūros muziejuje 1942 m. dailininkas surengia pirmąją personalinę parodą, kurioje eksponuoja 102 paveikslus. Šios parodos metu dailininkas išgirsta kraupią jį sukrėtusią žinią apie mylimos motinos mirtį – ją šakėmis nudūrė sida-brinius indus grobęs bernas. Karo pabaigoje gavęs solidų honorarą už nuta-pytą sakralinį paveikslą, jaunas dailininkas išvyksta į stažuotę Vienos dailės akademijoje.

Atvykęs į Vokietiją Kasiulis 1946–1948 m. Freiburg-en-Brisgau dėsto pie-

šimą ir tapybą V. Jonyno įkurtoje Dailės ir amatų mokykloje (*École des Arts et Métiers*). Kaip liudija šios mokyklos reprezentacinis leidinys su dėstytojų ir jų pareigybių sąrašu, nuo 1947 iki 1949 m. Kasiulis vadovavo piešimo klasei (žr. *École des Arts et Métiers*, 1948, p. 23). Freiburgo laikotarpiu 1946 m. jis kartu su vėliau išgarsėjusiu talentingu estų dailininku Eduardu Viiraltu surengė parodas Hamburge, Kylyje, Bad Segelberge ir Hamburge, o 1947 m. pabaigoje – personalinę Freiburg-en-Brisgau.

Po sunkių pirmųjų Paryžiuje praleistų metų svarbus jo kūrybinės biografijos lūžio taškas, liudijantis būsimą pripažinimą, buvo 1950 metai, kai pasirodė du leidiniai su A. Rannito ir G. Pillemento jo kūrybai skirtais straipsniais ir surengiamos sėkmingos parodos, atvėrusios jo talento sklaidai naujas galimybes. Tai

Kasiulio skverbimosi į Paryžiaus parodinių gyvenimą pradžia, nuo tada jis kasmet iki 1955 m. rengia savo personalines parodas³.

1960 m. įsigijęs Paryžiaus centre *Galerie des Beaux-Arts*, o vėliau finansiškai padedamas klasės draugo Juozo Kazicko, dailininkas pakeičia ją į dar respektabilėnę *Galerie Royale*, taip pat pačiame Paryžiaus centre. Joje eksponuoja ir prekiauja savo ir kitų dailininkų paveikslais bei antikvariniais daiktais. Galerijai reikėjo nuolat skirti dėmesio, dėl to sumenko kūrybinis jo aktyvumas ir reikėjo taisyti prie nuožmių meninės rinkos reikalavimų. Šeštasis ir septintasis dešimtmečiai yra ryškiausio kūrybinio pakilimo laikotarpis, po kurio pamažu ryškėja kūrybinės energijos nuosmukio požymiai. Dailininkas miršta 1995 m. Palaidotas Paryžiaus *de Pantin* kapinėse.

ASMENYBĖS IR CHARAKTERIO POVEIKIS KŪRYBAI

Siekiant suprasti Kasiulio fenomeno savitumą ir žvelgiant į dailininko tapinius iš sąmonės gelmių, išnyra mintys apie jo vaizdinių sistemos ir kūrybinio stiliaus ryšį su dailininko asmenybe, jos intelektualine biografija ir sunkiai apibrėžiamu lanksčiu charakteriu. Nors teko daug kartų bendrauti su Kasiuliu įvairiose situacijose ir matyti tarp skirtingų interesų, išsilavinimo, socialinių sluoksnių žmonių, tačiau intuityviai suvokiama lankstaus, minkšto charakterio ir kūrybos sąryšingumą pažinties su Kasiuliu pradžioje 1981 m. man tikrai nelengva buvo atsekti ir racionaliai paaiškinti.

Kai girdžiu arba skaitau kontraversiškus ar kategoriškus amžininkų prisiminimus apie daugiabriaunės ir sunkiai

apčiuopiamos Kasiulio asmenybės ir su ja tiesiogiai susijusios kūrybos bruožus, pradžioje tarsi sutinki su paskiromis išvalgomis ir pastabomis. Tačiau kartu jauti jų vienpusiškumą, kad šiose charakteristikose trūksta *kažko labai svarbaus, apibūdinančio giliausią šio menininko charakterio esmę* ir paaiškinančio tikrąsias jo greito pripažinimo Paryžiuje priežastis. Kita vertus, Paryžiaus meno pasaulis, kurio pagrindiniu styguojančiu veiksniu yra meno rinkos ir simbolinio menininko kapitalo funkcionavimo dėsniai, turi daug patikimų filtrų, saugojančių jį nuo estetiniu požiūriu nekokybiškos meninės produkcijos ekspansijos. Šiuo atžvilgiu Paryžius skiriasi nuo Londono ir Niujorko ir artimesnis Japonijos kultūros ir

meno centrams. Kasiulis tikrai pirmuosius penkiolika savo kūrybinės veiklos metų Paryžiuje nebuvo toks merkantilus konjunktūrininkas, kokį kartais siekiama jį pavaizduoti. Ir galiausiai tarp skirtingų jo kūrybinės evoliucijos tarpsnių, ypač ankstyvųjų Kauno laikotarpio realistinės pakraipos kūrinių ir geriausių, sukurtų Paryžiuje šeštajame ir septintajame dešimtmėčiais, tapinių, yra didžiulė estetinės kokybės požiūriu distancija.

Kasiulis savo paryžietišku kūrybinės evoliucijos tarpsniu nesiekia įkūnyti pokariu ypatingą populiarumą įgavusio menamo Paryžiaus bohemiško dailininko gyvenimo būdo. Jis buvo kuklus, dėmesingas, pokalbių metu bendraudamas neišsišokdavo. Nesureikšmindavo savo talento svarbos, kūrybinių laimėjimų, laikė save darbo bite, viską pasiekusia atkakliu kasdieniu darbu. Šią nuostatą vaizdžiai iliustruoja jo prisipažinimas: „Tremtyje pamačiau „mišką“ ir supratau, koks menkas medis aš esu.“⁴ Už savo *Galerie Royale* ribų pirmiausia stengėsi bendrauti su jam maloniais žmonėmis, iš kurių galėjo pasisemti vertingų žinių.

Norėčiau paneigti ir kitą mitą, kad Paryžiuje jo pasirinktą kiek naivoką egzotišką pasaulio suvokimo būdą lėmė intelektualinės kultūros stygius. Sakyčiau, ko gero, yra priešingai, jis atsiranda todėl, kad dailininkas suvokia pasirinktos poetikos aktualumą ir potencines galimybes saviraiškai. Tiesą sakant, jausdamas Kaune gauto estetinio ir meninio išsilavinimo stygių, Paryžiuje jis daug dėmesio skiria muziejinėms studijoms, siekia tobulėti, vertina knygas ir išgirstas motyvuotas mintis. Norėčiau atkreipti skaitytojų dėmesį, kad Kasiulio domėjimasis modernistinės dailės meistrais ir

kūrybinio stiliaus metamorfozės yra inspiruojamos glaudaus ilgamečio dailininko bendravimo ne tik su galerininkais ir kolekcininkais, kurie neretai, ypač Paryžiuje, ne menčiau orientuojasi šios dailės subtilybėse nei meno istorijos specialistai, bet ir su dailės kritikais, padėjusiais Kasiuliui plėsti meninę erudiciją. Tai galiu paliudyti, nes ne kartą su juo kartu lankiausi Pompidou centre įkurtame Modernaus meno muziejuje. Jo tikro meno, kolorito jausmas buvo itin subtilus, o atskirų modernistinio meno istorijos detalių ir periferinių šios epopėjos asmenybių pažinimas neretai mane stebindavo.

Kasiulį žavi didžiųjų praeities meistrų ir modernizmo korifėjų (Picasso, Matisse'o, Chagallo) humanitarinė kultūra ir kūrybinės raiškos universalumas, jų knygoje paliktos mintys, gebėjimas pažinti įvairių menų raiškos galimybes, jų specifines technines subtilybes (dailininkas ypatingą dėmesį skiria tapytojo amato profesiniams ir technologiniams aspektams), menų sąveikos galimybes. Jis taip pat, ypač ankstyvuojau savo kūrybinės veiklos tarpsniu, aktyviai reiškiasi įvairiose meno srityse. Vėliau šiuos siekius varžo rūpesčiai, susiję su galerijos išlaidų ir funkcionavimu.

Kitas mitas, kurį dažnai girdžiu, tas, kad jis menkai domėjosi Lietuva ir mažai bendravo su lietuviais. Čia norėčiau pateikti kaip svarų kontrargumentą jo sūnaus žodžius. „Tėvas, – prisimena sūnus, – turėjo daug draugų, beveik visi lietuviai, jie atvažiuodavo, ateidavo pas mus.“⁵ Šis mitas tikriausiai atsirado todėl, kad dailininkas retai lankydavosi savaitgaliais kunigo J. Petrošiaus rengiamuose Paryžiaus lietuvių susibūrimuose. Tačiau tam yra suprantamas paaiškinimas

mas, kadangi būtent savaitgaliais Kasiulis būdavo užimtas galerijos objektų komplektavimo, bendravimo su kolekcininkais ir antikvaro žinovais, klajonėmis po *Port de Clinancourt* antikvariatu ir sendaikčių turgų.

Daugelį Paryžiaus lietuvių stebina tvirtas dailininko ryšys su kitokio charakterio valdinga žmona Brone Kasiulienė, kuri, tiesą sakant, paryžietiškaime gyvenime buvo pagrindinis asmuo tvarkant šeimos reikalus ir nuolat kontroliavo vyro elgesį bei gyvenimo būdą. Minėti jos charakterio bruožai ir noras visur tarti paskutinį žodį erzino kategorišką savo nuostatomis ir vertinimais Mikšį.

Su Kasiuliu mane supažindino būtent Mikšys, man atvykus į Paryžių 1981 m. pabaigoje. Šių dailininkų santykiai nebuvo paprasti ir todėl, kad Bronė siekė atriboti vyrą nuo į Lietuvą orientuotų Žibunto pasaulėžiūrinių nuostatų. Prisimenu mūsų su Žibuntu kelionę nuo šalia Panteono buvusios vieno vokiečių dailininko dirbtuvės, kurioje jis spausdino savo ofortus, į Kasiulių *Galerie Royale*. Tada, tik supažindinęs mus ir pasiteisinęs skubiais reikalais, Žibuntas greitai pasišalino. Kadangi *Galerie Royale* yra miesto centre, kur kertasi įvairūs keliai, tad kai tik matydavau joje esant dailininką (dažniausiai ten šeiminkaudavo žmona), užeidavau. Jis kalbėdavo apie savo vaikystės prisiminimus, Dzūkijos gamtos grožį, vaizdingai pasakodavo apie savo sunkius, nepriteklių kupinus pirmuosius gyvenimo metus Paryžiuje, rodė vietas, kur teko glaustis dar neturint būsto. Pagyvėdavo kalbant įvairiomis meškeriojimų temomis, lygindavo žvejybos ypatumus Lietuvoje ir Švedijoje,

je, kur dažnai lankydavosi. Neatsitiktinai žvejyba, žuvis buvo vienas mėgstamiausių jo tapybos ir litografijų leitmotyvų. Vėliau tų temų laukas nedaug plėtėsi, nes dailininkas vengė kalbėti apie savo ir kitų Paryžiuje kūrusių lietuvių dailininkų kūrybą. Tačiau gyvai aptarinėjo jį dominančius prancūzų menininkus ir regėtas parodas. Jis neslėpia savo susižavėjimo C. Monet, H. Matisse'o, P. Bonnard, R. Dufy, Ch. Soutine'o, G. Rouault, F. Picabia, A. Masono, J. Dubuffet, B. Buffet, N. De Stail ir kitų prancūzų menininkų kūriniais, iš kurių siekia perimti meninės technikos subtilybes.

Ir galiausiai paskutinis mitas, prie kurio sklaidos prisidėjo jo žmona. Tai mitas, kad jo nedomino Lietuvoje vykęs kultūrinis ir meninis gyvenimas. Tenka pripažinti, kad apie tuometinę tėvynės kultūros raidą dailininkas turėjo menkesnę supratimą, nei, pavyzdžiui, A.-J. Greimas ar Mikšys. Jo požiūris į Lietuvą kaip ir menotyryninko J. Baltrušaičio sūnaus yra tarsi per istorinę distanciją. Tačiau dailininkas remiasi lietuvių liaudies meno tradicijomis, kurios jo darbuose įgauna stilizuotų bruožų. „Keistis negaliu, – teigia jis, – nes gyvenimas per trumpas, kad ir šitą techniką, nors ją jau varčiau seniai, galėčiau pristatyti iki tobulumo.“⁶

Daug Kasiulio laiko ir energijos atima rūpesčiai, susiję su galerijos išlaikymu ir funkcionavimu. Kasiulių butas, kuriame teko lankytis, man priminė jų galerijos tęsinį, nes buvo prikrautas gausybės paviekslų ir antikvarinių daiktų. Kartą savaitgalį Kasiulis pakvietė į egzotišką, labai įstrigusią atmintyje kelionę į, jo žodžiais tariant, „vieną didžiausių Paryžiaus įdomybių“ – didžiulį sendaikčių ir

antikvarinių parduotuvių rajoną greta metro stoties *Port de Clinancourt*. Čia įvairiausiame jam pažįstamuose užkaborių labirintuose dailininkas gyvai bendravo su daugeliu jam pažįstamų žmonių. Tėka pripažinti, stebint Kasiulį iš šalies, buvo matyti, kaip jis moka šiltai bendrauti su įvairiais žmonėmis ir puikiai pažino turinčius estetine vertę dailės ir antikvarinius objektus.

Turėjau galimybę matyti Kasiulį įvairiose situacijose ir bendraujančią su įvairių interesų, išsilavinimo, socialinių sluoksnių žmonėmis. Mane stebino jo tiesiog neįtikėtinas sugebėjimas lanks-

čiai prisitaikyti prie aplinkybių, bendraujant nutrinti aštrius kampus ir balansuoti tarp įvairaus rango, socialinio statuso, interesų žmonių, kažkokiu sunkiai paaiškinamu būdu visuomet ir visur atrodyti „savu“. Nieko panašaus gyvenime tuomet tarp lietuvių tautybės žmonių nebuvo regėjęs, todėl šios Kasiulio savybės man tuomet buvo didžiulė neįkandama mįslė. Dabar jau, žinodamas daugelį jo intelektualinės biografijos faktų ir turėdamas didesnę gyvenimišką patirtį, ši mįslingą reiškinį tikriausiai galėčiau su plačiais išvedžiojimais racionaliai paaiškinti.

Literatūra ir nuorodos

- ¹ V. Kasiulis yra reto kūrybingumo dailininkas, jo kūrybinis palikimas niekada nebuvo išsamiau tyrinėtas. Po dailininko Išėjimo, anot žmonos, liko apie 1500 aliejumi tapytų paveikslų, 950 pastelių, 200 guašų, apie 50 litografijų ir vienas gobelenas. Dailininko 596 kūrinių kolekcija – aliejinės tapybos kūrinius, pasteles, akvareles ir guašo technikos kūrinius, piešinius ir eskizus, litografijas – bei parodų plakatus, asmeninius dailininko daiktus ir archyvą Lietuvai personaliniam muziejui padovanojo dailininko našlė Bronė Kasiulienė.
- ² Nors, pavyzdžiui, Kasiuliui skirtuose tekstuose nurodoma, kad jis 1918 m. gimė mažame Dzūkijos miestelyje Simne, dabartiniame Alytaus rajone, tačiau išanalizavus išlikusius dokumentus, galima teigti, kad tėvai pajaunina savo sūnaus gyvenimo metus, kuriuos reikėtų datuoti jau prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, tikriausiai 1915 m. Kokios buvo tikrosios šio biografijos fakto pakeitimo priežastys, dabar sunku tiksliai atsakyti. Galbūt tautiškai angažuotam tėvui psichologiškai svarbu buvo savo sūnaus gimimo vietą susieti su Lietuvos miesteliu Simnu, o ne karo pabėgėlių srautais užtvindyta Rusijos Smolensko sritimi.

Dailininko tėvas – bažnytinių reikmenų meistras Matas Kasiulis-Kasiulevičius – šio amato pagrindų išmoko Lenkijoje, o grįžęs į Lietuvą piešė sakralinius paveikslus, iš medžio drožė altorius ir sakyklas. Jis dekoravo Krosnos, Simno, Krokialaukio, Marijampolės ir kitas Vakarų Lietuvos bažnyčias. Be to, yra nupiešęs nemažai iškilnesnių šio krašto žmonių portretų. Jo tiesioginiai mokiniai – du ryškų pėdsaką Lietuvos dailės istorijoje palikę skulptoriai Antanas Aleksandravičius ir Matas Menčinskas.

- ³ Vėliau jo parodų geografija pasklido po kitas Vakarų Europos šalis, taip pat JAV ir Kanadą. Jis surengia personalines parodas Berlyne, Londone, Kopenhagoje, Stokholme, Čikagoje, Niujorke ir kituose Vakarų meno centruose. Jo kūriniai atsiduria Prancūzijos, JAV, Kanados, Didžiosios Britanijos, Švedijos, Austrijos, Danijos, Šveicarijos, Vokietijos, Argentinos, Australijos ir kitų šalių muziejuose ir privačiose kolekcijose.
- ⁴ Elvyra Valiukaitė, V. Kasiulis – gimtinėje nepelnytai pamirštas dailininkas. *Kultūros barai* 4, 2008, p. 61.
- ⁵ Vytautas Kasiulis: eskizai portretui. *Verslo žinios* 47, 2013, p. 14.
- ⁶ Elvyra Valiukaitė, p. 61.

B. d.